

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

III. Vlterior explicatio præcognitorum ad demonstrandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

sunt à nobis adducta cap. prec. dub. 2. circa demonstrationem, *propter quid*: tum denique, quoniam id expresse docet Aristoteles 2. post. tex. 48. & 1. phys. cap. 7. & 8. nec non lib. 12. metaph. aliisque in locis, quos referre supervacaneum.

15

Qui tamen causam formalem demonstrationis, *propter quid*, medium idoneum esse renuntia ita obiciunt: hominem v. g. esse risibilem est denominatio quædam, ita instituta, ut eius causa formalis sit ipsa risibilitas, uti causa formalis albi est albedo, & cuiusvis alterius effectus formalis ipsa forma: sed fieri nequit, ut demonstretur, hominem esse risibilem per risibilitatem ipsam: id enim esset, idem per idem probare, quo nullum est in argumentationibus vitium maius: ergo nec per causam formalem: Par argumentum confici potest, non solum in proprietatibus hominis, cuiusmodi est esse risibilem, sed etiam in eius essentia, quæ est esse animal, esseque rationale. Qui causam materiale reiciunt argumentantur ita: materia prima est indifferens ad hanc, & illam essentiam complendam, componendam, nec non ad has, aut illas proprietates inferendas: haud ergo est medium aptum ad demonstrandum de homine, quod sit potius rationalis, quam hinnibilis, quodve risibilis magis, quam bel-luarum instar risus incapax. Qui causam efficientem, & finalem nolunt admittere, sic argunt: cum demonstratur de homine, quod sit risibilis, sola concluditur connexio essentialis terminorum, non vero quod eorum alteruter existat habereve esse: sed connexio essentialis terminorum haudquaquam habet causam efficientem: huius enim energia & efficacia occupatur tota in rei esse, siue existentia: nec porrigitur ad essentiam, quippe quæ suo modulo est æterna, nullique obnoxia productioni: risibilitas ergo (par autem est ratio cuiusvis alterius prædicati) nequit demonstrari per causam efficientem: quod si non per hanc, certe nec per causam finalem: finis enim concomitatur causam effectivam & communem cum ea terminum effectumve perpetuo respicit, cum definiatur, cuius gratia aliquid fit, siue efficitur.

16

Sed ad primum respondebis ex facili: cum demonstratur, hominem esse risibilem, quia constat anima rationali, medium non est risibilitas, sed anima rationalis, quæ quidem non est causa formalis intrinseca, & immediata denominationis demonstratæ, videlicet risibilis: cæterum est eius causa formalis mediata, & extrinseca, quandoquidem ita causat hominem, cuius est passio, ac proprietas, quod sit risibilis. Vel paulo aliter: Demonstratur tunc hominem esse risibilem per causam formalem etiam intrinsecam, non eius denominationis totiusve conclusionis obiectivæ; at subiecti denominati, de quo est conclusio, nimirum hominis: Atque vel hoc posteriori modo, vel certe priori tantum volumus, causam formalem esse medium demonstrationi, *propter quid*, idoneum. Ad secundum respondebis, materiam primam, propterea unitam huic formæ, v. g. humanæ, non esse indeterminatam ad quamlibet essentiam aut quasvis proprietates, sed potius destinatam, ut hominem potius rationalem constituat quam hinnibilem, & risibilem potius quam risus expertem: quidni ergo possit esse materia saltem in consortio formæ ad demonstrandum, *propter quid*, medium aptum? Rursus materia connexionem habet cum quantitate: poterit ergo per eam demonstrari, hominem esse quantum: Item materia cælestis, & sublunaris ita comparantur iuxta probabilem multorum sententiam, ut altera sit cum corruptione

coniuncta, & altera eius ignara prorsus: quidni ergo per alteram demonstrari possit, corpus substantiale ea constans posse corrumpi, & per alteram esse incorruptibile compositum, quod constituit.

17

Ad tertium respondebis, non semper connexionem essentialis extremorum, sed aliquando eorum unionem contingentem, & actualem demonstrari, *propter quid*, veluti cum evidenter concluditur cygnum actu esse album, quoniam habet colorem disgregativum visus: sicut ergo per definitionem demonstratur eiusmodi unio, & inhaesio, quidni etiam per causam eius effectivam, nimirum per temperamentum frigoris, siccitatis, aliarumque qualitatuum cygni proprium, aut per hoc, quod prima, causa efficiens nunquam cum cygno ad eius candorem non concurrat. Præterea secundò: nisi esset Deus, causæ primæ effectiva hominis, & rationalis, ac risibilis, haudquaquam homo esset risibilis, aut rationalis, sed potius horum omnium extremorum unio foret chimerica, & repugnans: non est ergo quapropter unio illa & connexio essentialis demonstrari nequeat per causam effectivam, quodam sensu talem, eamque quæ efficere verè possit, si non connexionem essentialis; at certè eius extrema terminosque. Ulterius tertio quamvis unio terminorum, de quibus iamiam sermo, propterea non essentialis, tantumque essentialis, nequiquam habeat causam effectivam propriè sumptam; at aliquam habet latam, fusamque, videlicet Deum, utpote sine eo repugnatura, atque in chimeram abitura: per illam ergo demonstrata, hoc ipso demonstratur munere causæ quodammodo efficientis, tum sui, tum etiam extremorum. Atque hinc liquet, quid dicendum de causa finali: eius enim difficultas, est eadem, aut non maior quidem,

CAPUT III.

Ulterior explicatio præcognitorum ad demonstrandum.

Quod attinet ad præcognita complexa demonstrationis, siue eius præmissas obiectivas, hæc debent esse propositiones per se notæ, siue primæ aut immediatæ: harum enim vocum idem est intellectus. Ita Aristoteles cum universa Peripateticorum scola. Idipsum etiam docet Clem. Alexand. li. 8. Strom. Porro autem propositio per se nota, siue prima, aut immediata, qualis esse debet duplex præmissa demonstratiua, definiri solet, quæ ex suis tantum terminis est cognoscibilis: quæ in definitione particula exclusivæ, tantum, indigitat eam medio à priori carere, cuius munere demonstrari possit ulterius: cæteræ autem definitionis partes, enuntiationem eiusmodi esse evidentem, eamque, ut propositis, penetratisque terminis illius nemo non possit ei non assentiri, aut certè nemo queat ei dissentiri: defectu evidentiae, hæc propositio, Deus est trinus, haud est per se nota, quamvis vacet medio à priori: defectu immediationis, hæc propositio, paries est albus, haud est per se nota, quamvis sensu evidens sit. eiusque terminis propositis, haud possumus hic, ut aiunt, & nunc ei non assentiri.

18

His constitutis, in proclui est ostendere, quia præmissæ obiectivæ demonstrationis esse debent per se notæ: Nam in primis, si non sunt evidentes, quo pacto conclusio ex his deducta esse poterit evidens, aut quomodo evidentiam quam non habent, impertire

19

pertire valebunt? Deinde, si non carent medio à priori, sed per illud probantur potius; hoc secundum medium, aut est probabile per aliud, aut secus? Si secundum, ergo præmissæ sunt per se notæ, & immediatæ, si non formaliter, at virtute aliarum à quibus deriuantur, & in quibus sistitur, velut omni vacantibus medio à priori, de quo solo est est sermo impræsentiarum: si primum, ergo datur processus in infinitum, qui tamen omnimodò repugnat, vt arguit Clemens vbi suprà citatus, & Aristoteles ipse multis in locis.

20

Quod si quis respondeat, absque vlllo processu in infinitum, secundum medium demonstrari posse à priori per tertium, & hoc per quartum, & quartum per primum, cui innituntur præmissæ obiectiue ordine priores; facile erit, hanc præcludere latebram: Quamuis namque verum sit, vnum medium à priori demonstrari per aliud, vnamvè causam vi alterius, & è conuerso: vt si concludatur hominem constare materia, quia formam habet, aut hac non vacare, quoniam illa præditus est: item vtrâque fortiri, per finem beatitudinis diuinæque visionis, propter quem est creatus: & rursus in hunc esse conditū, quia constat materia, & forma rationali: ac deniq; hæc omnia ostendantur, per causâ efficientem, & ista per illas priores causas: quamuis inquam ita se habeant hæc omnia, cæterum nihil eorum tollit, quominus præmissæ quælibet demonstrationis esse debeat, prima, & immediatæ à priori; tum quia caret medio à priori, siue causa, eiusdem saltem generis, idque non virtute tantum aliarum præmissarum priorum, in quibus sit status, sed formaliter, & in sese: tum etiam, quia licet ipsa per alias, aliâque possit probari medio à priori, saltem diuersi generis; tamen aliquas præmissas vltimas debere dari, in ipsamet instantia supponitur: hæc autem, quæ eæ cunque sint, necessariò sunt immediatæ, ac per nullas præmissas, nullòque, & nullius generis constantes medio à priori possunt probari: per quas enim? An per alias vltiores? atqui hoc est fallum, dictumque ridiculum: foret enim vltimo dari posse aliud vltius? An propterea per alias non vltiores, sed anteriores? atqui etiam hoc repugnat: cum enim ipsa anteriores probet; quo pacto per eas simul probari potest, aut demonstrari, nisi detur mutua prioritas, eademque præmissa alias naturæ ordine antecedit, & subsequatur? at huiusmodi mutuam causalitatem, & prioritatem repugnare ostendam in Phys. lib. 4. tract. 4. Non me latet in probabilibus etiam haud esse processum in infinitum, sistendumq; potius necessario esse in aliqua propositione, quæ per aliam nec probetur, nec possit, aut vllatenus, aut saltem eodem genere medij: haud tamen propterea propositiones probabiles, cuiusmodi sunt, Petrus currit; paries est albus, aliæque similes, erunt per se notæ: quæ videlicet est earum ineuitentia & obsecritas. Consultò loquuti sumus hæcenus de propositionibus obiectiuis, quibus innititur demonstratio, non de formalibus: illæ namque solæ sunt præcognita demonstrationis: hæc vero magis præcognitiones, quam præcognita: illæ consequenter sunt proprie, & immediatæ per se notæ: hæc verò tantum per denominationem ab aliis.

21

Circâ præcognita complexa, seu præmissas, illud etiam haud est prætermittendum, quod ab omnibus discuti consuevit, quatenus consent prædicato de omni, per se, & secundum ipsum? Prædicatum de omni perinde est, atque vniuersale: vniuersalitas autem duplex est: alia suppositorum, & alia temporis: illa tum datur, quando prædicatum conuenit

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

subiecto alicui, & omnibus sub illo comprehensis, quo pacto dicitur rationale de homine: hæc verò quando conuenit subiecto, in omni temporis differentia, qua potest existere; quomodo se habet prædicatum superius videlicet rationale respectu hominis; aut saltem in omni, qua existit; vti se habet nigredo contemplatione corui, & albedo comparatione niuis. Illud autem est discrimen, inter prædicatum de omni prioristice sumptum, id est pertinens ad syllogismum in communi, de quo in lib. priorum, atq; inter illud posterioristice sumptum, id est spectans ad demonstrationem, de qua in lib. posteriorum; nam primo intellectu haud est necesse, prædicatum illud re vera conuenire subiecto vniuersaliter, sed sufficit de eo ita dici, seu verè, seu falsò: alterutro enim modo syllogismi forma est eadem: Cæterum secundo intellectu oportet illud re ipsa, ac necessariò conuenire subiecto, eadem amplitudine, quæ explicata manet, propterea quod præmissæ demonstratiuæ esse debeant veræ, ac necessaria: tales autem esse non possent, si constaret prædicato de omni, sed falso, aut subiecto, non penes omnia eius indiuidua, seu inferiora conuenienti, veluti si dicas, homo currit: atque vtrumque obseruauit Conimbricenses lib. 1. post. cap. 4. p. q. 1. a. 1. Hurtadus disp. 1. c. 10. log. sect. 7. §. 39. Aueria p. 28. log. sect. 11. & communiter expositores Aristotelis. Quamuis autem eorum plures postulent, ad demonstrationem, quam latè patet, prædicatum de omni, ex parte præmissarum; at falluntur admodum: namque præmissæ demonstratiuæ non pauca constare possunt, & solent subiecto singulari, & nullo vniuersali, vt hoc animal est sensibile, sed hic homo est hoc animal, ergo hic homo est sensibilis, quidni ergo possint constare prædicato dumtaxat singulari, & non de omni. Deinde fieri potest demonstratio expositoria, non qualis præcedens, mixta ex terminis vniuersalibus, & singularibus, sed vndequeque singularis, vt hoc animal est hoc sensibile, sed hic homo est hoc animal, ergo hic homo est hoc sensibile: eiusmodi autem demonstratio haud constat prædicato de omni.

22

Respondebunt aliqui cum Caietano, in demonstratione proximè nobis obiecta, & quauis alia id genus prædicatum alterutrum, quo eius præmissæ constant, esse vniuersale, non positiuè, defectu videlicet inferiorum, at negatiuè, non absolutè, at conditionatè, non formaliter, at virtualiter: hoc enim sensibile, etsi non conueniat pluribus inferioribus sub hoc animali contentis, nulla enim sub eo continentur; at conueniret illis, si qua darentur, nec vtcunque, sed in omni temporis differentia. Hac ratione tuentur, omnipotentiam Dei esse prædicatum de omni, & suppositorum vniuersalitate præditum, eò quod, si darentur plura inferiora sub Deo, cunctis inesset omnipotentia: & accidens esse prædicatum de omni, & vniuersale quo ad tempus, respectu durationis A, quia, licet ei non conueniat in omni temporis differentia, haud enim esse potest in omni, sed dumtaxat in instanti A, cæterum, si in pluribus esset, ei conueniret. Aliud etiam huius vniuersalitaris negatiuæ, quo ad tempus, exemplum est aduersariis perquam familiare: aiunt enim, canitiem v.g. esse hoc pacto prædicatum de omni, & vniuersale intuitu hominis, quoniam est plurima sint temporis discrimina, in quibus homo non canescit, nullum tamen est, in quo eiusmodi prædicatum sit aptum, natumque competere homini, in quo ei non congruat. Parù tamen habet soliditatis hæc doctrina, quocunque explicata modo. Atque in primis

R

vniuer

vniversalitas illa negatiua virtualis, seu conditionata haud est proprie vniversalitas, sicut peccare sub conditione tantum haud est proprie peccatum committere, alioqui Deipara esset proprie, ac verè peccatrix, cum certum sit, eam peccaturam conditionatè, quippe si à Deo non esset prauenta: vniversalitas ergò illa virtualis negatiua seu conditionata non concludit, demonstrationem à nobis obiectam sortiri prædicatum de omni, aut vniversale si proprie loquamur, & rem, vt aiunt, ad viuum referemus. Secundò satis nobis fuerit, saltem demonstrationes non paucas carere prædicato vniversali, ac de omni posituè: nam & hoc Conimbricenses, & alij non plures aduersariorum inficiari non dubitant.

23 At quo pacto respondendum Aristoteli, apud quem nihil frequentius, quam demonstrationem constare prædicato de omni, eiusque vi concludere? Respondéo, sermonem ei esse de demonstratione, non quacunque, sed vsitata in scientiis humanis, quæ videlicet, cum sint de vniversalibus, & vt plurimum concludant de omnibus subiectis communia prædicata, inde fit vt demonstrandi genus earum proprium, ac familiare vtramque præmissam prædicato de omni constantem, vel certè vnam sibi vendicet. Reponderi secundò potest, ei sermonem esse de demonstratione modis omnibus perfectà, ac numeris absolutà: hæc autem nequit non vsurpare conditionem illam, de qua est in præsens quæstio: perfectior est enim demonstratio, ac scientia, quæ per prædicata communia, & vniversalia procedit, quam quæ per singularia, vt est perfectior medicinæ ars, quæ hominem curare docet, quam quæ Socratem, aut Calliam. Scius sum, alios aliter philosophum interpretari: sufficiunt tamen adducta interpretamenta.

24 Prædicatum per se, vt explicetur prius est animaduertere, Aristotelem quatuor assignasse modos dicendi per se: duo primi sunt prædicandi: tertius est essendi, & quartus causandi: Primus modus dicendi per se est, quando prædicatum est de essentia subiecti, in eiusque ponitur definitione, vt rationale hominis gratia. Circa quem constituo primò, eum neutiquam exposcere, vt prædicatum definiat immediatè subiectum, sed satis esse, vt mediatè: proinde hæc prædicationes erunt in primo dicendi modo per se, homo est viuens, homo est corporeus, homo est substantia: quin etiam hæc, homo est ens, quamuis, quod ad hanc attinet, aliqui apud Auerfam superius citatum renitantur. Constituo secundò, prædicatum esse posse in primo hoc dicendi modo etiam si in obliquo, & non in recto, vt cum asseritur, homo est compositum ex materia, & forma rationali, linea vtiq; finita est longitudo sine latitudine, & profunditate punctis vtrinque clausa; triangulus est, qui habet tres angulos, æquales duobus rectis: atque in hoc conueniunt Beatus Thomas, Caietanus, Albertus, Ægidius, & communiter cæteri interpretes Aristotelis.

25 Secundus modus dicendi per se est, cum è conuerso subiectum ponitur in definitione prædicati: vt homo est risibilis: risibile namque definitur homo ridendi capax. Hiç etiam statuo primò, passionem generis esse in secundo modo dicendi per se, respectu speciei, v.g. sensitiuum, provt est quædam potentia proxima, & quadantenus accidentaria ad sentiendum, nec non augmentabile eodem sensu, quantumque contemplatione hominis: nam licet homo non claudatur in definitione passionum harum; at includitur in ea prædicatum aliquod essen-

tiale hominis, videlicet animal, viuens, corpus: primum in definitione primæ, secundum in secunda, ac tertium in ea, qua explicatur tertia: Ita nostri Conimbricenses. 1. post. cap. 4. q. 1. art. 3. Contrarium tamen docent Auerroes, Albertus, Zabarella, item Philoponus, Caietanus, & Apollinaris, quamuis, quod attinet ad hos tres vltimos, moderationem quandam adhibeant, doceantque passionem generis esse in secundo modo dicendi per se, respectu speciei, saltem secundum quid, & imperfectè: Sed nechi, nec priores tres quidquam afferunt, quod difficultatem facessat.

26 Statuo secundò hanc propositionem, *numerus est par*, & hanc, *animal est rationale*, sumpta rationalitate, provt est differentia quædam nominata, & generis consequenter inclusiua neutiquam esse in secundo per se dicendi modo. Ita etiam Conimbricenses vbi supra: quorum opinio est innixa ratione: siquidem omne prædicatum quod est in secundo dicendi modo per se, debet esse tale, vt subiectum habeat necessariam, ac naturalem cum eo connexionem, eaque seclusa haud sufficit subiectum in illius definitione apponi: tum quia id videtur exposcere ipsa perfectitatis natura, & conditio: tum etiam, quia prædicatum in secundo dicendi modo per se debet esse de omni, more primi, vt authoribus est solemne, ac proinde necessario conuenire subiecto, & cuius sub eo comprehenso: & quidem perfectitatem in prædicando coniunctam esse cum necessitate, ac naturalem importare connexionem, docent Albertus lib. 1. post. tract. 1. cap. 15. Themistius cap. 14. suæ paraphrasin, Caietanus 1. post. cap. 6. dub. penult. & alij plures: at quantumlibet per numerum definiatur par, & per animal rationale, sensu superius insinuato, nec numerus cum priori differentia diuisiua, nec animal cum posteriori connexionem vllam naturalem, aut necessariam habet, ergo &c. Hinc obiter constat, cum Zabarella lib. 1. de propositione necessaria c. 6. & Auerfa citata q. 28. log. sect. 11. debere excludi à secundo per se dicendi modo propositiones indirectas: tum quia in eis prædicatur de superiori inferiori: & illud cum hoc destinatè non connectitur: haud enim petit animal v.g. vt sit homo magis, quam bellua: tum etiam, quia propositiones illæ, *numerus est par*, *animal est rationale*, sunt indirectæ, vt docent Sotus, Ægidius, & alij complures, vtque à nobis est ostensum lib. 4. huius operis tract. 2. cap. 2. excluduntur autem ambæ à secundo dicendi modo per se: quidni ergo & cæteræ indirectæ.

27 Statuo tertio subiectum naturaliter, ac necessario conexum cum prædicato ei subiici per se secundo modo, tamen si non ponatur in illius, sed in alterius sub eo contenti definitione, quo pacto hæc propositio, homo est qualis, est in secundo modo dicendi per se, quia licet non intret definitionem qualis, vt potè cuius sphaera latior est, at certè definitionem risibilis, quod sub quati cohibetur. Quarto statuo, satis esse ad hunc dicendi modum per se, vt subiectum, & prædicatum connexa inuicem ita sint instituta, vt per se conueniant alicui tertio, quod in eorum definitione adhibeatur, veluti risibile est admiratiuum, rationale est risibile, &c. Hanc doctrinam tertio, & quarto loco positam, vt duas priores defendunt, vti solent optimè nostri Conimbricenses.

28 Quintò tandem statuo, hanc prædicationem, *pares est albus*, & alias similes haud esse in secundo dicendi modo per se, tamen si contrarium innuat Beatus Thomas 1. part. q. 76. art. 3. nam in primis subiectum

subiectum non habet necessariam connexionem cum prædicato, nec hoc ex eius essentia naturaliter effluit: deinde, vt disputat Sotus lib. 1. post. c. 4. haud definitur album per parietem destinatè sumptum, haud etiam per rationem aliquam genericam, & proximam in pariete clusam, sed per latissimam, & transcendentalem rationem subiecti, quod non sufficit ad hunc dicendi modum. Grauis etiam, atque inter authores magnopere disceptata quæstio extat in præsentia materia, videlicet an hæc prædicatio, homo albus est homo, & quævis alia id genus sit in primo dicendi modo per se, vel potius omnino contingens, ac nullatenus per se aut ad summum per se secundo modo? Cui tamen à nobis factum est satis, & abundè supra lib. 4. tract. 2. cap. 3.

29 Tertius modus dicendi per se vocari solet essendi per se: ac tum locum habet, cum res exiit per se siue independentè à subiecto: qualis est modus essendi proprius substantiæ: quippe, quæ definitur ens per se: necnon etiam, vt an maduertit P. Hurt. disp. 11. logic. sect. 8. §. 44. qualis conuenit accidentibus Eucharisticis. Quartus modus est per se causandi, videlicet cum dicitur de subiecto operatio aliqua, cum qua non connectitur, quamque potest amittere: cæterum respectu illius, cuiusque spectata facultate, non per accidens, vt architectus ædificat, cum tamen hæc propositio, architectus militat, constet prædicato per accidens, & non per se quarto modo.

30 His prælibatis lenicula difficultas est, quinam horum quatuor modorum per se ad demonstrandum sint apti? De duobus primis nulli est ambiguum, quin demonstrationibus aliquando inseruiant: an autem semper anve non solum viles, sed necessarij, videbitur haud ita post. Quod attinet ad duos postremos Zabarella lib. 1. de propositione necessaria cap. 3. docet eos esse modos per se prædicandi, ac proinde ad demonstrandum idoneos. Auerfa supra sect. 11. ad eius finem §. postremo videndum. tertium reiecit, sed amplectitur quartum. Alij verò ambo excludunt. Horum sententia suaderi solet ita: demonstratio omnis constat prædicationibus, velut partibus: solus ergo modus prædicandi per se erit ad eam utilis: modus autem essendi per se, cuiusmodi est substantiæ, vt aiunt, à parte rei, & accidentium Eucharistiæ, post consecrationem, propterea talis, non est modus prædicandi, quod idem claret de modo causandi: neuter ergo secundum specificam rationem est utilis ad demonstrandum: quo facit id videri opinatum Aristotelem 1. post. text. §. 5. & 44. & 155. Sententia vero eorum, qui tertium quartumque admittunt ita consuevit probari: multoties fiunt prædicationes, in quibus aliquid de subiecto dicitur ei propriè non inhaerens, sed cuiuscunque potius inhaerentis immune, atque ab omni subiecto liberum, veluti homo est animal, animal est substantia, accidens Eucharisticum sine subiecto subsistit: necnon in quibus de causa per se suis enunciatur effectus, vt miles pugnat, musicus psallit, venator nemora lustrat, saltusque indagine cingit: modus ergo essendi, & modus causandi sunt etiam prædicandi, adeoque ad demonstrandum apprime nati.

31 Sed enim quæstio est de vocabulo tota componique facilis: siquidem, aut sumuntur modi illi essendi, & causandi primo intentionaliter, atque ita conuincitur argumentis prioris sententiæ, eos ad demonstrationem nullius esse compendij: haud enim demonstratio est ordo processusve causalitatum, aut perleiturum sed prædicationum: aut contra sumuntur modi illi secundo intentionaliter; atque ita

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

sunt prædicandi multotiesque ad demonstrandum conferunt, vt v. g. si hominem esse substantiam assumatur, velut medium ad probandam eius à candore distinctionem, aut architectum ædificare, ad concludendum eius motum ac laborem. Hoc tamen est in præsentiarum animaduertendum, cuius forsitan ignoratio diuersa peperit opinamenta, authoresque superius memoratos diuisit hos duos modos aliter esse prædicandi, & aliter essendi causandive: sunt enim per se duntaxat in essendo, aut causando: at in prædicando non sunt per se sed per accidens: v. g. hæc propositio, accidens quoduis Eucharisticum existit per se, siue sine subiecto importat modum essendi per se; cæterum modus prædicandi est per accidens, cum accidenti Eucharistico sit omnino contingens & accidentaria, imò, quod plus est, contraria per eitas illa, & independentia à subiecto: item hæc propositio, musicus cantat, importat modum causandi per se: modus tamen prædicandi est per accidens: potuit enim musicus à cantu superfedere, riuosque claudere: Atque duo primi modi per se sunt prædicandi per se, propter essentialem, aut certè naturalem, ac necessariam connexionem subiecti cum prædicato quam semper important.

32 Altera difficultas priori parum ponderosior est, num præmissæ omnis demonstrationis esse debeant propositiones per se? Negant non pauci, cum Ariaga disp. 16. logic. sect. 8. num. 74. & quantum opinor iure merito: Nam in primis hæc est vera demonstratio, Citharædus me coram ædificat, Citharædus est albus, ergò aliquod album ædificat: at eius præmissæ non sunt in vilo dicendi per se modo. Rursus, vt singulos aggrediar, hoc est in primo, & non secundo, omnis homo est rationalis, omnis homo est animal, ergò aliquod animal est rationale: hæc verò in secundo, & non primo, omne admiratiuum est risibile, omnis homo est admiratiuus, ergò omnis homo est risibilis: ita verò in tertio, & hæc in primo nec in secundo, omne accidens Eucharisticum existit per se, ac sine subiecto, sed albedo est accidens Eucharisticum, existit ergò per se, siue sine subiecto: Denique, quæ sequitur est in quarto dicendi modo per se, & non in tertio, nec primo, nec fortassis secundo: quoties tellus interponitur inter solem, & lunam, huius accidit eclipsis: sed, vbi astra perueniunt ad tale cæli punctum, est interpositio telluris inter solem, & lunam: ergo & huius eclipsis.

33 Instabis pro demonstrationibus plures à nobis obtrudi minime tales, eas nimirum, quæ constant præmissis contingentibus, cuiusmodi est, vt alia prætermittantur, illa vbi astra perueniunt ad tale cæli punctum, statim tellus interponitur inter solem, & lunam: Etenim conclusio demonstratiua est necessaria, quæ ergò fieri potest, vt eius præmissæ sint contingentes, atque falsitati obnoxie? Respondent aliqui apud Venetum, 1. post. cap. 6. haud demonstrari Eclipses lunæ, propterea est actus, sed propterea aptitudine sola, adeoque præmissam illam, vbi astra perueniunt, &c. importare magis aptitudinem, quam actum eoque sensu esse necessariam, haud secus, atque homo est animal, & quævis alia id genus. Sed hæc solutio, tum Veneto, tum etiam Aristoteli, ac ferè cæteris omnibus philosophis repugnat, estque à veritate planè aliena: omnem enim analogiam de medio sustuleris, si euentus contingentes actuales demonstrari renuas, quin etiam omnem demonstrationem experimentalem, omnemque à signo, & effectus quo tamen nihil magis absurdum absolumve. Alij cum Egidio Romano, ac Rodensi nostro respondent, propositionem illam esse necessariam ex suppositione,

tionem, & in ordine ad causam: esse siquidem nequit, ut aspera perueniant ad tale cœli punctum, quin sequatur interpositio telluris inter solem, & sydus lunæ: sed quid respondebunt hi auctores, ad alias præmissas superius adductas, quæ quidem contingentes sunt, & nullam causam important, nullam proinde necessitatem effectus ex hypothese: Quocirca melius & expeditius dici potest, præmissas superiores esse contingentes obiecto tenus cum nimirum illud sit indifferens ad esse, & non esse; at quatenus sunt eius representatione suapte natura, siue prout sumuntur secundum se, necessarias esse, cum sint certæ, & euidenter. Nec mirum est, in nobis id locum habere, non sine alicuius imperfectionis mixtura, quod in Deo seculum omni imperfectione visitur: Deus autem necessario, hoc est euidenter, & certo repræsentat obiectum contingens, & fallibile: quidni ergo intellectus noster, quamuis longè imperfectus, ita etiam obiectum assequatur suum.

34 Quod autem docet Aristoteles, præmissas demonstratiuas oportere constare prædicato per se, nec qualicunque, sed quod sit in primo, aut secundo dicendi modo per se, accipiendum est de solis illis, quibus constituitur demonstratio perfectissima, qua passim in scientiis prima passio per essentiam ostendi consuevit; cuiusmodi est hæc, exempli gratia, omne rationale est admiratiuum, sed omnis homo est rationalis, ergo omnis homo est admiratiuus, aut iuxta alios hæc, omne rationale est discursiuum, omnis homo est rationalis, ergo & discursiuus: nam in utroque syllogismo maior est in secundo dicendi modo per se & minor in primo: Porro in priori syllogismo admiratiuum est prima passio logica, hoc est ab essentia tantum ratione distincta, & secunda cuius ibi nulla sit mentio est risibile: cæterum in posteriori discursiuum, pro potentia videlicet accidentaria discurrendi, & organica, est prima passio physica rationalitatem, siue vim radicalem, ac substantialem discurrendi consequens: Vno exemplo vtuntur aliqui auctores, & alio alij: utrique verò bene si bene explicantur.

35 Prædicatum secundum ipsum perinde est, ac prædicatum necessarium, & conuertibiliter conueniens subiecto. Ita Ioseph. Boët. Caiet. Zabarella, Conimb. 1. post. cap. 4. quæst. 1. art. 4. ad finem. Hurtadus disp. 11. logic. sect. 7. Arriag disp. 16. logic. sect. 7. Tolet. & plerique auctores nostri: Item Beatus Thomas opusculo 48. cap. 5. Flandria 12. metaph. quæst. 16. art. 1. & Sopcinas quæst. 17. quatenus ex æquo tres edocent, conceptum superiorem minimè prædicari de inferiori cum quo non conuertitur, prout talis est, siue secundum ipsum. Quod ergo attinet ad huiusmodi prædicatum, eo constare præmissas demonstrationis, propter quid, potissimè dici solitæ, opinio est Aristotelis, patetque ex vulgari illa, ac multoties repetita demonstratione, omne rationale est admiratiuum, omnis homo est rationalis, ergo omnis est admiratiuus, ubi maioris, & minoris prædicatum conuertitur cum subiecto, ac proinde est secundum ipsum. Cæterum aliæ complures demonstrationes eius esse possunt expertes, ut omne animal est viuens, omnis homo est animal, ergo omnis est viuens: Nullus lapis est animal, sed marmor est lapis, non igitur animal.

36 Hic restabat discutiendum, an præmissæ demonstrationis constare debeant prædicato vniuersali: Verum, ut docet Aristoteles primo posteriorum text. 56. vniuersale in præsentis sumptum perinde est, atque quod est de omni, & per se, & secundum ipsum: Aristoteli suffragantur Rubius eodem lib. in expo-

sitione textus capitis 5. & 6. Hurtadus disp. & sect. paulo supra citatis. §. 38. ac ne morer in re confessæ cæteri omnes Doctores Quamobrem, cum explicata maneant prædicatum de omni, & prædicatum per se, necnon secundum ipsum, nil superest amplius explicandum de prædicato vniuersali: Atque hæc de præcognitis ad demonstrandum: quæ circa nihil est omisum, quod sit ponderis alicuius: nil nisi vocales quædam quæstiones, hæque solum de mente Aristotelis, de qua, si subiecta materia sit parui momenti, parum est curandum.

CAPVT IV.

De Syllogismo probabili.

Syllogismus probabilis est, in quo ex præmissis Sopinatiuis aliqua ritè inferitur opinio: Nuncupari solet dialecticus, non quod solus sit dialecticæ facultatis, ad eam namque pertinet etiam demonstratiuus, & sophisticus; sed quia res in opinione posita materiam præbent copiosè disputandi, in utramque partem, eamque certè, in qua logica longè, latèque vires suas ostendit: unde etiam vocari consuevit disertius, seu disputatiuus.

Præire ad illum tria docet Aristoteles, videlicet problema, propositionem, & prædicatum: Problema dialecticum est, oratio duplici interrogatione prolata, ut, sit ne materia cælestis specie diuersa à sublunari, an non. Propositio dialectica, quatenus vsurpatur in præsentis, est semiproblema, ut sic dixerim, siue vna tantum interrogatio, ut differat ne specificè materia cælestis à sublunari: Prædicatum dialecticum est, quod quaritur, & interrogatur in problemate, aut propositione: eiusmodi est, hoc quod est differre specie in quæstionibus adductis: quadruplex autem dici solet id genus prædicatum, videlicet terminus, siue definitio, genus, proprium, & accidens, de quibus nos fusè tum lib. 7. & 9.

Hic id tantum expediendum est, an syllogismus probabilis, si quando contingat eum falsis, at legitimis constare præmissis, & quamuis ex parte materiæ, at non ex parte formæ deficere; nihilominus sit propriè ac strictè syllogismus: Esse censet Rubius lib. 1. post. cap. 9. in expositione textus numero 7. & Aueria quæst. 29. logic. sect. 6. §. de syllogismo parum ab initio, ubi eiusdem esse sententiæ sentit Aristotelem: Mihi quoque ea videtur longè magis probabilis: Namque in primis enuntiatio falsa est verè, & propriè enuntiatio, ac secunda mentis operatio, hoc solo quod vnum de alio affirmet: similiter ergo syllogismus, falsis coalescens præmissis, vera tamen ac propria ratione syllogismus erit, ac tertia mentis operatio, hoc ipso quod vnum ex alio, id est aliqua esse idem inter se, ex eo quod sint idem vni tertio ritè inferat.

Insuper secundò: syllogismus definiri solet à dialecticis omnibus oratio, in qua, quibusdam positis, aliud sequi necesse est, hoc est, ut explicat Aulus Gellius, lib. 13. noctium Atticarum cap. 26. in qua quibusdam concessis, & consensu ea propter alia concedi oportet: at quamuis aliquæ propositiones sint falsæ, dummodo tamen sint rectè dispositæ, & non peccent in forma syllogistica, eo ipso vim habent inferendi conclusionem; & hæc ex iis necessario sequitur, illisque concessis haud debet negari: syllogismus ergo strictè, & rigorosè talem cum assensu conclusionis simul efficiunt.

Enimverò quidam alij, & quod diffiteri nolo, nequeo